

„EDINOST“

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 4. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta 3.—; „ „ 4.50
za četrt leta 1.50; „ „ 2.25

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 6 nov.

Na naročbe brez priložene naročilnice se upravnistvo ne ozira.

EDINOST

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Carintia št. 28. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Oglasi in oznanila se računajo po 7 nov. vrstica v petiti; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.

Poslana, javne zahvale, osmrtnice itd. se računajo po pogodbi.

Naročnino, reklamacije in inserate prejema upravnistvo v ulici Carintia 28. Odprte reklamacije so prosto poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Prmorsko.

»V edinost je moče.

Narodnost in vera.

Predmet temu spisu navdahnol nam je v zadnjih listih natisneni spis, govoreč o naši duhovščini in njenej nalogi.

Kaj je prav za prav narodnost? Opisi pred vsem domoljubje: — domoljubje je ona blaga čut, ki veže človeka na vse, kar je domače: stariše, sorodnike, sovasjane, someščane, dežele, kraj, kjer je rojen, jezik, običaje in šege; narodnost je onaj sladek spomin na domačo hišico, na domače lepe hribe in doline, travnike in loge; — predmet domoljubju je dom v ozkem in domovina v širjem obziru.

Vsaka domovina, ali prav za prav prebivalci vsakterega kraja, spadajo k tej ali onej narodnosti. Narodnost je tedaj zavedanje lastnega rodu in jezika.

Kaj je pač lepšega, blažjega, vzvišenejšega med stvarstvom, nego ljubezen do svoje domovine, rodu in njegovih šeg in jezika? Narodnost je ona čut, ki nas krepi, jači in stvarja v nas značajne moče. Rekli bi skoraj — kdor ni naroden, tudi ni značajan; značajneža smemo imenovati le onega, ki je jednih plemenitih misli ter se ne pusti gibati in gnati sem ter tja liki peresce na šibkej vejici.

Pričujoči vek je res vek narodnostne ideje. Tudi naši pradeditelji so se sicer zavedali sorodnosti in skupnosti, a morebiti ne v tolikej méri, kakor sedanji vek. Kriva tega pa je bila tedanja temota in slepota na kulturnem polju.

Slovstvo in vzvišenejše humane ideje so se razvile le v poznejših vekih, osobito v sedanjem in z njimi razvila se je tudi ideja narodnosti. Narodnostno načelo hoče sedanji vek načelno utemeljiti ter po tej ideji strogo preustrojiti in preravnati javno življenje.

Narodnostna ideja je postala mogočen faktor v javnem življenju; — njo opisuje slovstvo, opeva pesen, predočuje slikar in kipar, v njo računa politik, na njo nastanjajo in se vzdržujejo celotne države. Najslavnejši dogodki zadnjih let bili so posledica življenja narodnostne ideje, ki je po tem takim postala res faktor, na kojega moramo v posebnej vrsti obračati svojo pozornost.

Jedne smo narodnosti, jednega smo jezika; — kdor tega načela noče spoznavati, oni je kukavica, breznčajnejš, kajti kdor je naroden, ostaja mu tudi kolikor toliko značaja, ki ga povzdigne nad onega, kojemu je narodnost trebuch in denar.

Narodnostna ideja je dandanes postala istinito velike važnosti ter bila in je

pogoj obstoja celih držav. Narodnostna ideja je užgala hrabrost v srcih Nemcev leta 1870. in zmagala slavno bitko pri Sedanu; ona je tudi vžigala srca neosvobodjenih Italijanov, da so z velikimi žrtvami združili vse prebivalce Italije v jedno jedino državo.

Koliko važnost uživa ista ideja v Germaniji in med Nemci v Avstriji, pričajo nam boji, ki se bijejo za pravice raznih narodov v državnem zboru.

Velike važnosti bila je ta ideja tudi pri starih Rimljanih, koji so v deželah po sebi osvojenih, svoj jezik posebno povdarjali in gledali na to, da se mej ljudstvom širi in veče kot možno nadomestuje tamošnji. In res, latinski jezik bil je, rekli bi, tedaj svetovni jezik, kakor je bilo rimsko cesarstvo nekako svetovno cesarstvo.

Uže v času Rimcev je tedaj narodnostna ideja imela svojo veljavo; uže tedaj so Rimski osvovjevalci gledali tudi na to, da se njihov jezik širi ter se drugi deželni jeziki kolikor možno zatirajo.

Saj jim je bil le Rimec in kdor je latinski govoril, olikan človek, drugi pa vsi „barbari“!

Ako bi Rimeci ne bili gledali na svoj jezik, da se širi in posebno spoštuje, bi se ga podvrženo ljudstvo ne bilo tako dobro navzelo in sedanji Lahoni, niti pravi Lahi v zgornjej in spodnjej Italiji bi ne imeli uzroka poudarjati toliko svoje rimsko pokoljenje.

Rekli smo, da je ta ideja v novejšem času posebno oživela in ni čuda, da je ta oživalost posebno se pokazala mej Slovani — da, rekli bi skoraj, — uzrok so jej bili nekako Slovani. Ta narod, čigar minulost je zamešana v boje z divjimi Turki in drugimi narodi, ni se mogel liki drugi zahodni narodi slovstveno olikati in se povzdignoti na ono stopinjo omike, kakor imenovani narodi. Slovani na vzhodu živeli bili so na braniku, da niso divjaške trume pokončale, kar je um zahodnih narodov vsejal in naredil. Ni čuda, ako so v takih okolščinah v kulturi za drugimi narodi zaostali — véda in umetnost, kakor tudi omikanje sploh se vrši v mirovnihih časih; vojna in bojevanje jih uničuje. Naravno je, da Slovani hočejo sedaj popraviti, kar jim v prejšnjih časih po lastnej nekrivdi ni bilo mogoče spolniti. Od tod prihaja uprav večji razvitek in močnejše poudarjanje narodnostne ideje v Slovanihi.

Ideja ta je, kakor smo zgoraj obširnejše govorili, velike važnosti pred vsem

PODLISTEK.

Jastreb contra Grlica.

Češki spisal Svatopluk Čech; prevel M. Vrnilež. (Dalje.)

Na obliči gospoda Grlice pojavi se napetost blage nadeje.

„Jeden mojih znanec ima loterijsko kolekturo. V sled preobilnega dela potrebuje človeka, ki bi prejemal in zapisoval stave, izdajal loterijske listke in sestavljal potrebne izkaze. Uvidite, da je to zelo lahko in mirno delo.“

Z obraza gospoda Grlice izbrisan je bil, kakor z gobo, izraz blagega očekivanja.

Prevara na njem bila je tako vidna, da je gospod Jastreb hitro dodal: „Bilo bi to se ve, le začasno opravilo; dokler bi za vas vnosnejšega mesta ne našel. — Razven tega imam še drugo ponudbo pripravljeno. Pogledali ste nekoliko i v mojo domačnost. Upam, da ni na vas neprijetno uplivala. Jaz sem sicer udovec, ali uzorna skrb moje gospodinje, daljne sorodnice, ohranja v mojem stanišči oni prijetni red in čisti lesk, ki je obkroževal mojo drago, v spomina mi večno živočo pokojnico. Ona mi je zapustila dvoje otrok, na koje

je prirastlo vse moje srce. Vse moje težnje posvečene so njiju boljši bodočnosti. Moja Rozina je sicer zelo dobra in čuvstvena ženska, ali ne more jima deloma radi preobilja domačih opravkov, deloma radi kmetske, proste svoje odgoje, dati one družbenske uglajenosti, s koje bi rad obdaril svoje male dragulje. Odločil sem se toraj, da za nje vzamem odgojiteljico.“

Gospod Jastreb premolkne; vidno pričakuje, da bi šel gospod Grlica naumljeni njegovi ponudbi naproti. Ali ta si razmišljen poigrava s snubnim prstanom, ki je bil došlej srečno ostal v kombinovanem rubežnem navalu. Gospod Jastreb gleda nevrlo to igro.

„Zahteve moje niso pretirane. Želim nekoliko francozčine, pianu, finejših ženskih del. Čez nekoliko dnij odidem z otroci na malo posestvo, ki sem si ga kupil v razkošni, veseli krajini, in se pomudim tam z njim četrt leta v zdravem vaškim vzduhu, oddaljen od mestnega hrupa. Odgojiteljica bi šla z nami. Bivala bi z Rozino v lastni strani, kjer bi lahko po uznanju svoj čas mej pouk mojih otrok in vlastno opravilo ali zabavo razdelila. Dal bi ji za to popolno obskrbo in razven tega še mesečno plačo.“

za obstoj kacega naroda, za njegovo o miko in slednjič za vero kacega naroda. Ni tedaj brezmiselna utopija, niti ne gola domišljavost — narodnostna ideja ni tudi nasprotna drugim idejam, osobito pa ne verskej ideji, — kakor bi to žalibog nekateri izmed slovenskega katoliškega duhovstva radi pripoznali gledè narodnostne ideje slovanske. Veliko več se narodnostna ideja strinja z versko, da — smelo trdimo — mora se strinjati ter biti, osobito v Slovanihi, v podlago in pomoček verskej. (Dalje prih.)

Odbornikom in odbornicam delal. podpor. društva.

Na enem koncu mesta odpre se sedaj slovenska šola pri sv. Jakobu; kar tukaj pridobimo za slovensko stvar, zgubimo na drugem koncu Trsta.

Znano je vsem odbornikom „Delalskega podpornega društva“, da se odpre na Greti, v hiši pred gostilno „Alla Scarpa“ italijanski otročji vrt ali otroško zabavišče. Sicer je imela uže tudi lanjsko leto gdè. Leitner tako zabavišče, pa imela je samo malo otrok, ker je bilo zabavišče privatno, in so stariši morali za otroke plačevati.

Sedaj bode pa to drugače. — Novo osnovani vrt ali zabavišče podpira društvo „Pro Patria“, katero je tudi uže razpisalo službo vrtnarice. Govori se, da je prosilo za to službo mnogo izprašanih učiteljicvrtnaric, seveda Italijanke — dalje se sliši, da se je oglasilo nad 100 otrok za sprejetje in da se jih oglasi še več — tako, da bi se znalo pripetiti, da bode premalo prostora za jedno zabavišče, da bodo napravili še drugo. In kolikor več jih napravijo, tolikor slabše za Slovence. Uže sedaj se na Greti skoraj povsod ob česti sliši samo laško žlobudranje, uže sedaj hodi iz Grete nad 200 otrok v šolo k Prajniču na Belvedere, kateri vsi bi morali hoditi v šolo v Rojan, ko bi bili stariši pametni in zavedni Slovenci. Kolikor otrok gre v šolo na Belvedere, toliko jih je za nas Slovence izgubljenih, ker se tam popolnoma polasčijo, kajti šola je vsa italijanska; ko bi hodili pa v rojansko šolo, bi vsaj ne pozabili tako hitro slovensko. V šolo Belvedere pa hodi mnogo otrok, kateri ne znajo po očetu in materi niti besedice laški.

Sedaj se bode navadili otroci v laškem otročjem vrtu nekoliko laški žlobu-

drati in zatem postaneje seme za prvo razrede laške šole v Rojanu in tako se bode po časi vsa šola v Rojanu spremeni v laško.

Napravili bodo tudi pri sv. Jerneji v Barkovljah laški razred ali „klas“ in govori se, da se je oglasilo več učencev in učenec, kakor pa za slovenski razred in tako se tudi doli širi laščina, četudi po časi.

Zakaj pač to pišemo, odbornice in odborniki delalskega podpornega društva?

Sreče me boli, ko vidim, da se otroci od nevednih starišev sami takorekò prodavajo Italijanstvu! Marsikateri izmed Vas odborniki in odbornice, lahko v tem kaj pomaga. Marsikdo ve, kam ta ali oni ud delalskega podpornega društva pošilja svoje otroke v šolo. — Marsikdo izmed Vas odbornice in odborniki ima kacega prijatelja ali znanca, kateri morebiti ni ud našega slovenskega društva, pa ima otroke in jih pošilja v laške šole. Tacih starišev je posebno veliko delalcev stanujočih v Rojanu, v Škorkoli, na Belvederu, na Greti, kateri delajo ali na južni železnici, ali pri dogani, ali v mlinu „Economu“, ali v pivovarni pod „Boschettom“ pri privatnih trgovcihi ali pa tudi pri Lloyd-u. Kedor izmed Vas ima morebiti tacega soseda, znanca ali prijatelja, naj ga podučí, naj mu pove, da se v laških šolah malo ali nič ne nauči, da pozabi še svoj materni jezik, ali pa je sram govoriti ga, ker noče biti „ščavo“.

Če tedaj veste o katerem očetu ali materi, da pošilja svoje otroke bodisi v otročji vrt — recite ji, podučite jo, da je bolje, da ga ima doma, če je tudi težava z njim; ako kedo pošilja svoje otroke v laške šole na Belveder, podučite ga, naj jih pošlje raje v slovensko šolo v Rojan, ker tam se bodo gotovo več naučili, ker se govori vsaj v domačem slovenskem jeziku, kako pa pri Prajniču, kjer je vse skozi iz skozi laško.

Če kedo ve za očeta ali mater, ki pošilja svoje otroke v novo šolo na Vrdeli ali v ulico Kandler — kakoršnih je posebno mnogo starišev okoli „Giardina“ na Vrdeli in okoli Boschetta“ ter pr. sv. Ivanu — podučite je zopet, da naj pošilja svoje otroke k sv. Ivanu v šolo, saj ni tako daleč.

Mnogo je slovenskih starišev tudi okoli sv. Jušta, okoli kastela s. Vida, v ulici S. Vito; tem priporočajte pošiljati sedaj svoje otroke v novo slovensko šolo k sv. Jakobu. Prav tako onim iz Rocola, od sv. Alojzija (San Luigi), in delalcem, ki stanujejo blizo Lloyd-a in dr. god.

hvalno uznavam laskavost vaše ponudbe, vendar gotovo dovolite, da progovorim o tem najprej s hčerjo in materjo.“

„Samo ob sebi se razume,“ odgovori gospod Jastreb podražen. „Jutri dojdem po odločilo. Jutri je še možno dražbo ustaviti. Naznačil sem vam pogoje, kako se da neprijetna najina razmera poravnati na način, ki bi oba zadovoljeval. No, ravnajte po svoji misli.“

Po Jastrebovem odhodu razmišljal je gospod Grlica nekaj časa, bi li njega ponudbo obitelji povedal, ali jo vsled vlastne odločbe zavrgel. Odločil se je za prvo.

Gospa Grlička zaplameni zopet jednokrat v aristokratskem ognju. Kara moža, čemu ni drznemu nestvoru koj po prvih besedah vrat pokazal ter proglašil, da se taka stvar ni ne gódi, da bi se resnično uvažala. Vstopiti v službo k temu surovežu in stiskaču, postaviti v opasnost neoskrunjeni glas obiteljski!

A Julija ni bila teh nazorov. Name-tala je, da je uže na to mislila, da bi prejela mesto odgojiteljice in tako obitelji nekoliko olajšala, da takovo mesto nikakor ni nečastno in da ga vsak hip lahko pusti, ako bi ji ne bilo možno obstati.

(Dalje prih.)

Če se združimo vsi skupej, ako pomaga vsak po svoji moči, prigarja prijatelje, podučuje znance, soude delalskega podpornega društva, ali kacega družega društva, tudi italijanskega, ker taki so še bolj potrebni poduka, da bodo vsaj vedeli, da so Slovenci, potem rešimo naša deca pogibelji iznarodenja.

Morebiti poročé kdo izmed Vas: „potrebno je, da se naši otroci naučijo v Trstu laško, da si morejo služiti kruh!“ Dragi odborniki in odbornice! Vsak pameten človek Vam bode k temu pritrdil. Nobeden ne pravi, da bi se Vaši otroci ne smeli učiti laški, ampak vsak bode rekel, da je to v resnici potrebno.

Stvar pa je ta-le: V vseh šolah v okolici, bodi si pri sv. Ivanu, ali v Škedenji, ali v Rojanu, ali v Barkovljah, se začne uže v drugem razredu učiti laško in sicer na podlagi materinskega jezika, to se pravi: bukve ali knjige, iz katere naj se otroci uče laško, so slovensko pisane, da jih vsak otrok lahko razume. potem je povedano vsako pravilo v slovenskem jeziku, kako se ta ali ona črka čita v laškem jeziku, potem posamezne besede najprej povedano slovensko, potem laško. Na to se otrok uči prestavljati stavke iz slovenskega na laški jezik. Prav kakor se začne v šoli domači najprej učiti črke, potem po dve skupaj, po tri, in tako naprej, nazadnje pa besede in cele stavke, tako je tudi v okoliških slovenskih šolah. Otroku se pove vsaka reč najprej slovensko in se mu tudi razloži, da otrok ve kaj je, kaj pomeni, da učitelja razume, potem še-le se mu pove tudi laški, se mu pokaže v bukvah, v slovnici, da če jo otrok pozabi, jo lahko poišče.

(Konec prih.)

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor isterski.

(III. seja dne 13. septembra 1887.)

Predsednik dež. glavar Vidulich; navzočih 25 poslancev; vladni zastopnik g. vit. Ellushegg.

Po prečitaniu zapisnika I. seje opazi zastopnik dr. Volarič, da je predsednik obečal lani, da se uvrsti v stenografični zapisnik beseda „živio“, s katero je izrazila manjšina deželnega zbora ob istega odprtju svoje čuvstvo udanosti prejasnemu vladarju.

Predsednik pretrga govornika, pozivajoč ga, naj se drži predmeta, kajti govori se o odobrenju zapisnika I. seje in ne o stenografičnem zapisniku. Zastopnik dr. Volarič poudarja, da se drži predmeta; iztakne posebno, da se je ukljub vsemu obečanju dobilo še-le letos v roke stenogr. zapisnik lanskega zasedanja in, kakor navadno, zapisano je tudi v tem, da se je odzvala večina z „evviva“, mej tem, ko se „živio“ manjšine ne spominja. Predsednik zopet pozivlja govornika, naj se drži predmeta in taj mu odgovarja, da mu se zdi čudno, kako more pretrgovati predsednik hrvatski govor, ker je baš o lanskem zasedanju izjavil, da hrvatski ne zna. Zaključuje s tega, da je moral predsednik vendar razumeti, o čem se govori. Povdarjajoč nadalje pouzdanje hrvatskega prebivalstva Istre svojemu vladarju, prosi vladnega zastopnika, da izvoli on položiti ta izraz pred prestol Nj. Veličanstva cesarja, kateri ljubi enako vse svoje narode. —

Gospoda poslanci večine so bili razburjeni, ker je nadaljeval zastopnik dr. Volarič svoj govor v hrvaščini, akoprav ga je predsednik uže dvakrat opomenol in zaradi tega so nekateri kričali, kakor poročá „L. Istria“: „Dosta! naj se mu vzame besedo!“ Res se dignejo med splošnim ropotom poslanci večine, izjavljajoč, da zapuste dvorano.

Zatem se se odobri zapisnik I. in II. seje.

Predsednik priobčuje: 1. kako so se ustrojili odbori; 2. da mu je dr. Scampicchio predložil prošnjo Sušnjevićanov za osnovo ljudske šole z naučnim jezikom rumunskim; 3. da mu je prispela prošnja nekih učiteljev in učiteljic iz Pulja za podporo; 4. da mu je dr. Amoroso izročil mocijo za promeno točke o carini na vino v odnosnem ugovoru med Avstrijo in Italijo; 4. da mu je dr. Volarič izročil spis, o katerem mu je rekel, da je interpelacija na cesarsko kralj. vlado ter da je podpisana po njemu in še petorici drugih poslancev; on pa je ne more sprejeti niti na znanje, niti priobčiti (Večina „bravo!“) ker je pisana v hrvatskem jeziku, dokler se ji ne doda italijanski prevod. Opira se

na § 20. pravilnika, kateri prečita ter ga tolmači po svoje in ob enem izjavlja, da je lani izjavil vladin zastopnik sam, da je običajni jezik v deželnem zboru isterskem italijanski in da se mora čitati interpelacija v zboru razumljivem jeziku.

Poslanec dr. Volarič odgovarja, akoprav je skušal predsednik zabraniti mu, da se morejo predložiti po § 20. pravilnika interpelacije na vlado predsedniku, podpisane od najmanj 5 poslancev. To se je storilo. Pravilnik ne govori, v katerem jeziku mora biti pisana interpelacija, ampak le to, da se mora prečitati dotičnemu, na katerega je odpravljena. Tako se je godilo tudi lani in zaradi tega bi moral vladni zastopnik najprvo izjaviti, da-li misli vlada, da se imajo sprejemati hrvatski pisane interpelacije.

Govornika prekida neopisljiv ropot na strani večine. Zmešnjava je neopisljiva. Poslanec dr. Campitelli opazi, da niso dopuščene razprave o interpelacijah na vlado, posl. dr. Amoroso zahteva, da se pozove dr. Volariča na red, drugi poslanci kriče naj se uže jedenkrat konča ter zapuščajo svoja mesta.

Poslanec dr. Volarič nadaljuje svoj govor, dokazujoč, da ima popolno pravico rabiti jezik hrvatski, kajti v Istri je 284.154 prebivalcev in to 164.736 Slovanov in le 113.291 Italijanov. Odložilo je tudi vis. c. kr. državno sodišče, da mora deželni odbor sprejemati in reševati podneske v hrvatskem jeziku. Dokazuje to pravico tudi oziroma na zgodovino; med tem ga predsednik opomina večkrat, naj se drži predmeta, a ko mu odgovori poslanec dr. Volarič vnovič, da ima pravico služiti se hrvatskom jezikom in da Hrvatje v Istri hočejo uživati sveje pravice, nastane novi ropot na strani večine.

Predsednik vpraša zbor, da-li ima odvzeti besedo posl. dru. Volariču. Ker večine enoglasno zakriči „Da!“, odvzame mu besedo. Zastopnik dr. Volarič opazi še, da se služi samo svoje svete pravice, a predsednik na to rabi zvonec in poslanci večine kriče še glasneje.

(Dalje prih.)

Deželni zbor kranjski.

(III. seja dne 13. septembra 1888.)

(Dalje).

Ne bodem tukaj našteval dacarskih sitnostij in drugih nadležnostij, celo kazni, ki so jih pretpeli letos nekateri posestniki in zasebniki zavoljo pobiranja deželne naklade od doma porabljenega domačega žganja; te neopravičene neprilichnosti bodo kmalu odpravljene, ker gotovo vsi poslanci naše zbornice z menoj vred žele v deželno postavo vsprejeti tako določbo, ki deželnih naklad oprostuje domače žganje za domačo porabo.

Taka določba bi deželi le malo dohodkov odregnala, ker žganja in drož, tropin itd. se le neznatno skuha v jednom letu, slive ali drugo sadje pa ne obrodi vsako leto; taka določba bode na korist sadjerejem, ki svojega sadja večkrat na trgu spečati pa tudi drugače porabiti ne morejo, da bi kaj zaleglo, razen če iz njega kuhajo žganje; taka določba bode tedaj v prosep prevažnemu sadjarstvu, ki bode po nekaterih krajih nadomestiti moglo vinski pridelek, katerega z grozno hitrostjo uničuje trtnauš. (Žalostno!)

Strah in groza me je, ko vidim po trtni uši vinograde uničene, ko čutim, da mnogim vinorejskim rodbinam v par letih ne bode ostalo družega, kakor beraška palica in izseljavanje iz drage domovine.

Sveta naša dolžnost je, z vso odločnostjo varovati koristi gospodarske produkcije, (Dobro! Dobro!) mej katere spada tudi kuhanje žganja iz domačih pridelkov, tem bolj varovati, ker bode v vinorodnih krajih prekmalu usahnul edini vir pridobivanja dohodkov. (Tako je!)

Treba tedaj moja gospoda, vsprejeti vsako olajšavo, ki podpira obstanek kmetijstva; mej take olajšave spada tudi, da se domače žganje sploh oprostuje deželnih naklad, ter da se ravna pri obdačenju in oproščenju žganja ne po semtrtja pretesni ministerski odredbi de. dt. 12. avgusta t. leta ampak v duhu zakona, ki ima pred očmi absolutni alkohol, tedaj 100° alkohometer tako, da na primer 100° žganje plača večji davek, kakor 50° in da pri dalku prosti množini tudi odločuje moč, jakost in stopnja žganja, kar ministerska odredba drugače zavijati skuša; odpasti more kolikor mogoče vsaka pretesna ovira, vsaka ozkosrčna sebičnost onih nemnogih, ki sede okolu mestnih noveev, mej tem ko ogromna večina morda kmalu — še leče ne bode imela.

Davkoplačevalci težko zdihujoči pod neznosnim dvojnim žganjarskim davkom — deželnim in državnim — željno hrepene

po olajšavah v zmyslu denasnjih mojih opazk, ki vsaj omogočijo, da posestniki utrujeni po mučnem delu privoščijo si večsih par požirkov neobdačene oživljajoče zdrave domače slivovke ali družega domačega žganja.

Če tedaj pri domačem žganju odpade deželna naklada, bode davkoplačevalca še dovolj težko tlačil državni žganjarski davek, katerega v visoki meri 35 krajcarjev od litra žganja po 100 stopni alkohometer. škali so nam navalili Madjari z svojim brezupnim državnim gospodarstvom; njih žalibog premogočni upliv meril je celo, na to obdačiti tudi doma izdelano in doma pozušito žganje — kar se jim pa vender ni posrečilo.

Taka določba bi bila le mogoča v zbornici, v kateri vlada židovski denar (Klici: Res je!) in drugi brezobzirni pri-tis*; v naši zbornici hvala Bogu še ni židovskega vladarja, pa tudi ne prepotočenega pri-tisa* (Hvala Bogu!) tako, da lahko deželnega davka oprostimo domače žganje, židovski špirit pa obdačimo.

To zahteva tudi pravica, ker špiritne tovarne (fabrike) z jako pripravnimi stroji preračunane na veliko porabo cenejši izdelujejo žganje, kakor naši priprosti domači kotli.

V tem zmyslu priporočam visoki zbornici znane predloge z nasvetom, da se izroči finančnemu odseku, ki jih naj pretrejuje tako, da glede prvega odstavka § 2. domače žganje sploh kakor hitro mogoče reši dacarske more, če mogoče brez pridržka, brez omejitve. (Občna pohvala.)

Profesor Šuklje: § 2. dež. zakona o samostojni nakladi na žgane opojne pijače, kakor ga nasvetujeva tovariš Pfeifer in jaz, podpirana od svojih somišljenikov, obsega dvojno določilo. Prvi odstavek zaukazuje, da deželne naklade ni plačati od onih količin žganja, katere se iz domačih samopridelanih pridelkov narejajo za domačo porabo, drugi odstavek bavi se z davčno prostostjo za oni alkohol, kateri se porablja za obrtne namene, z uštetim izdelovanjem jesiha, dalje za kuho, snažitev, kurjavo, svečavo, za zdravilne in znanstvene namene. Prijatelj Pfeifer utemeljeval je v svojem govoru posebno prvi del našega predloga, dovoljeno mi bodi, da se jaz najprej lotim motivacije drugega odstavka.

(Dalje prih.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Staročehi sklicali so v nedeljo 16. t. m. shod „notablov“ ali odličnjakov vsoga češkega naroda ter razglasili, da bode ta shod zastopnikov vseh samoupravnih občin in korporacij; — rekli so, da bode to naroden kongres ali shod, h kateremu imajo pristop samo povabljeni. Prišlo je pa drugače; ta narodni shod ni bil drugo, nego shod staročeske stranke, kajti udeležil se ga ni nobeden pristaš — mladočeške stranke. Šešlo se je okolo 800 Staročehov. G. dr. Rieger je odprl zborovanje ter koj od začetka začel polemizovati z mladočeško stranko, kateri je očital, da se vede nedostojno, da nje listi surovo napadajo Staročeha ter stavlja v nič vse njih zasluge in priboritve. Rekel je tudi, da si Mladočehi mislijo delitev narodnega dela tako, da bi za se obdržali kritiko ali bič, Staročeha pa upregli v plug narodnih naporov in prizadevanj. Za Riegerjem govoril je dr. Kvičala o pridobitvah staročeske stranke na šolskem polji. Rekel je, da je od l. 1880. narastlo število čeških gimnazij od 10 na 20, število realk od 3 na 6, število osnovnih šol pa se je pomnožilo za 184. Tudi na Moravskem jih imajo sedaj vseh skupaj v obeh deželah 36. Obljubil je tudi svojim poslualcem, da bode na češkem vseučilišču odpravljene nemški državni izpiti ter da bodo samo oni, ki bodo hoteli ustopiti v državno službo, morali dokazati, da znajo oba deželna jezika, kar bode pa neki veljalo tudi za Nemce. Govornik je preverjen, da dobi češko vseučilišče kmalu tudi bogoslovsko fakulteto in to s pomočjo praškega kneza nadškofa. Proti koncu svojega govora pa vzame pod svoja krila še naučenega ministra g. Gauča, hoteč dokazati, da njegovo decimiranje srednjih šol ni bilo brez smisla in popolnem neosnovano. Naposled se oglasi še gospod dr. Braf ter dokazuje, koliko so pridobili Čehi v narodno-gospodarskem oziru. Konečno spregovori še g. Rieger rekoč, da je on prav za prav proti dualizmu, a ker uže obstoji, naj ostane; želi pa, da Madjari preveč ne napadajo Čehov in jim ne delajo ovir, ako si žele priboriti vsaj toliko samouprave, kolikor je ima Hrvatska. (To bi bila res lepa pridobitev za češki narod!) Pripomniti nam treba, da so naši slovenski državni poslanci telegrafično prijavili zborujočim Staročehom, da se popolnoma slagajo z njimi. Ta korak naših poslancev se nam zdi zelo čuden, kajti s tem se upletajo v čisto notranje zadeve bratskega nam češkega naroda, do česar pa nimajo prav nobene pravice.

Mladočehi so imeli baš tistega dne velik narodni tabor na „Žižkovem stolu“, na katerem so slovesno protestovali proti postopanju staročeske stranke, katera je v politiki krenila na krivo pot. Sklenili so resolucijo, v kateri izrekajo večini zastopnikov češkega naroda v deželnem in državnem zboru nezaupnico. Konec te resolucije pozivajo gospode poslance, naj bi ali izstopili iz vladnih služb, ali pa položili svoje mandate, da bi narodu bilo mogoče izvoliti si v zakonodajne zbore pravih in neodvisnih zastopnikov. Ta resolucija je bila sprejeta z več nego deset tisoč glasov zbranega naroda. Da ta tabor vlado in staročesko stranko bode v oči, lahko si vsakdo misli, saj je vsled tega shod „notablov“ zgubil skoro vso svojo važnost.

Gališki Rusi so sklenili stopiti sedaj v abstinenco, t. j. ruski poslanci izstopijo iz vseh občinskih zastopov in iz deželnega zbora ter prepustijo vse delo Poljakom, naj za naprej sami gospodarijo v deželi in v občinah, ker so do sedaj Ruse neizmerno pritiskali, ter jim niso pustili nikakega upliva ne v deželnih ne v občinskih zadevah. Poljaki, če tudi jih je v Galiciji mnogo manj nego Rusov, uživajo vendar take privilegije, kakor na pr., da ne rečemo drugo, Nemci na Koroškem in Stajerskem. Poljak je gospod, Rus pa revež, kateremu oholi poljski Šleščiči niti osnovne šole ne privoščijo. Poljaki sami pa imajo dve vseučilišči. — Mej gališkimi ruskimi škofi je nek spor. Nekateri nočejo slavno obhajati 900letnice pokrščenja Rusov, drugi pa. Tako je n. pr. škof Sembratovič zapovedal vsem svojim župnikom, naj 23. prih. m. darujejo v cerkvah v to ime slovesno sv. mašo ter naj obhajajo ta praznik kolikor mogoče slavnostno.

O nestrpnosti Madjarov dokazuje nam obsodba generala in bivšega ogerskega državnega poslanca Trojana Doda na dve leti državne ječe, 1000 gl. globe in poplačanje pravnih stroškov. Ves greh tega vrlega Rumunca je ta, da je svojim volilcem poslal izjavo, v kateri pravi, da ne more v Pešto v državni zbor, ker tam Rumunu ni mesta in da mu Madjari ne priznavajo in nočejo priznati najmanjše pravice. V tem so Madjari zasledili žaljenje madjarskega naroda in ti slavni vitezi svobode in revolucionarci izza 1848. leta niso o svoji svobodomišljenosti zatoženevemu zagovorniku dovolili niti spregovoriti, porotniki pa so ga kar enoglasno obsodili. Pa da Madjari niso svobodoljubljen narod!

O nestrpnosti Madjarov dokazuje nam obsodba generala in bivšega ogerskega državnega poslanca Trojana Doda na dve leti državne ječe, 1000 gl. globe in poplačanje pravnih stroškov. Ves greh tega vrlega Rumunca je ta, da je svojim volilcem poslal izjavo, v kateri pravi, da ne more v Pešto v državni zbor, ker tam Rumunu ni mesta in da mu Madjari ne priznavajo in nočejo priznati najmanjše pravice. V tem so Madjari zasledili žaljenje madjarskega naroda in ti slavni vitezi svobode in revolucionarci izza 1848. leta niso o svoji svobodomišljenosti zatoženevemu zagovorniku dovolili niti spregovoriti, porotniki pa so ga kar enoglasno obsodili. Pa da Madjari niso svobodoljubljen narod!

Vnanje dežele.

Iz Moskve javljajo, da so tamošnji bogati trgovci zložili znatno svoto denarja, da se osnuje velik list, ki bode zastopal Katkovejeva načela. Ruski oficijozni listi pišejo, da so se nade, katere so stavili Nemci na shod v Peterhofu, popolnoma izjalovile. Rusija si je ohranila popolnoma proste roke, pojde tudi nadalje svojo pot, katero je hodila uže do sedaj. Grof Herbert Bismark prišel je te dni na Rusko v pohode k grofu Šuvalovu. Zdi se, da ima ta pohod tudi neko politično svrho.

Na Srbskem niso še danes nič prav jasne razmere. A kakor vse kaže, je stališče Hrističevega kabineta zelo omajano. Rističev organ „Nova ustavnost“ prinesel je te dni članek o sedanjem ministerskem predsedniku, v katerem mu očita vse njegove pregrehe ter pravi, da Hristič zastopa uže nad pol veka najbolj črno nazadnjaštvo. Hristič znači kri in nasilstvo. „Nova ustavnost“ mu celo očita, da je sokrivec zavrattnega umora kneza Mihajla v Topčideru, kajti oni čas je bil on policijski prvosednik in je dobro vedel, kaj neka stranka namerava. Ako bi bil hotel kneza ohraniti, bil bi pač to storil, a Hristič je bil sam z morilci v zvezi; sedaj se pa dela, kakor bi bil on opora in čit svojega vladarja in si je celo izbral geslo: za domovino in kralja, kar je prava ironija. V tem tonu našteva Ristič staremu lisjaku vse njegove grehe. Če si pa kdo upa tako pisati o načelniku vlade, je pač jasen dokaz, da ta mož ne sedi več trdno na svojem stolu. Govori se, da se trudi Piročanac, zagovornik kraljice, vstvariti novo „narodno stranko“, ki bi sestojala iz ene frakcije naprednja-

